

NORGES HØYESTERETT

Den 4. november 2016 avsa Høyesterett dom i

HR-2016-02269-A, (sak nr. 2016/1151), straffesak, anke over dom,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Trude Antonsen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Matheson**: Saken gjelder straffutmålingen for drapsforbund og vold i nære relasjoner.
- (2) Oslo statsadvokatembeter satte 6. oktober 2014 A under tiltale for flere overtredelser av straffeloven 1902; henholdsvis vold mv. mot datteren B, jf. § 219 første ledd (post I), inngåelse av forbund med noen om å forvolde en annens død – drapsforbund, jf. § 233a (post II), ulovlig frihetsberøvelse, jf. § 223 første ledd (post III) og legemsbeskadigelse under særdeles skjerpene omstendigheter, jf. § 229 første straffalternativ jf. § 232 (post IV).
- (3) Tiltale for drapsforbund (post II) ble også tatt ut mot C. Videre ble D, E, F og G tiltalt for blant annet ulovlig frihetsberøvelse og legemsbeskadigelse under særdeles skjerpene omstendigheter (post III og IV).
- (4) Ved Oslo tingretts dom 26. mars 2015 ble A dømt for overtredelse av straffeloven § 219. Straffen ble satt til fengsel i syv måneder, hvorav 90 dager ble gjort betinget med en prøvetid på to år. Han ble i tillegg dømt til å betale 50 000 kroner i oppreisningserstatning til den fornærmede, datteren B. A ble frifunnet for de øvrige postene i tiltalebeslutningen.
- (5) C ble frifunnet for tiltalen om drapsforbund, mens de øvrige tiltalte ble dømt i henhold til tiltalen.

- (6) Påtalemyndigheten anket frifinnelsen av A under tiltalens post II – drapsforbund – til lagmannsretten. Anken gjaldt bevisvurderingen under skyldspørsmålet. Det ble også anket over avgjørelsen av et inndragningsspørsmål knyttet til denne tiltaleposten.
- (7) To av de andre domfelte anket også til lagmannsretten.
- (8) Borgarting lagmannsrett avsa 26. april 2016 dom der domsslutningens punkt 1, 4 og 7 lyder:
- "1. **A, født 00.00.1971 dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 233a samt det forhold som er rettskraftig avgjort ved Oslo tingretts dom av 26. mars 2015 til en straff av fengsel i 6 – seks – år.**
- Til fradrag i straffen kommer 118 dager for utholdt varetekt.**
- ...
4. **A dømmes i medhold av straffeloven (1902) § 35 andre ledd til å tåle inndragning av en Samsung S4 mobiltelefon.**
- ...
7. **A dømmes til å betale oppreisningserstatning til H med 150 000 – etthundreogfemtitusen – kroner innen to uker etter dommens forkynnelse. "**
- (9) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen. Han har også begjært ny behandling av det sivile kravet. Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 6. juli 2016 ble straffutmålingsanken tillatt fremmet. Det ble ikke gitt samtykke til ny behandling av det sivile kravet i straffesaken for Høyesterett.
- (10) A har i anken gjort gjeldende at lagmannsrettens straffutmåling er vesentlig for streng. Straffen for drapsforbund tar utgangspunkt i et for høyt nivå. Det foreligger dessuten flere formildende omstendigheter. Lagmannsretten har også gått ut over sin kompetanse når den i forbindelse med fastsettelsen av den samlede reaksjonen uttalte at straffen for forbrytelsen mot straffeloven § 219 burde "vært satt til ubetinget fengsel i sju måneder, isolert sett". Denne straffen hadde tingretten med endelig virkning utmålt til fengsel syv måneder, hvorav 90 dager ble gjort betinget. Lagmannsretten kunne ikke endre på dette.
- (11) Påtalemyndigheten har gjort gjeldende at denne uttalelsen ikke kan forstås som at lagmannsretten ved den konkrete utmålingen har bygget på noe annet enn tingrettens dom.
- (12) I lagmannsretten la påtalemyndigheten ned påstand om fengsel i fem år og åtte måneder for overtredelse av straffeloven § 233a og det forholdet som var endelig avgjort ved tingrettens dom. Aktor underrettet i brev 11. oktober 2016 om at det ville bli nedlagt en strengere straffepåstand for Høyesterett enn for lagmannsretten. I samsvar med dette går påstanden ut på at straffen bør settes til fengsel i syv år.
- (13) *Mitt syn på saken*
- (14) De straffbare handlingene er begått forut for ikrafttredelsen av straffeloven 2005. Anvendelse av den nye straffeloven vil ikke gi noe gunstigere resultat for domfelte. Det er derfor straffeloven 1902 som skal anvendes, jf. straffeloven 2005 § 3.

- (15) Jeg redegjør først for det hendelsesforløpet som lagmannsretten har lagt til grunn for domfellelsen for drapsforbund.
- (16) A og hans familie er opprinnelig fra Afghanistan. De kom til Norge som flyktninger i 1999.
- (17) Datteren B er født i 1995. I januar 2012 ble hun kjæreste med jevngamle H – altså da de begge var 17 år gamle. H hadde kommet til Norge som enslig, mindreårig asylsøker i 2006. Han var under barnevernets omsorg og bodde i et bofellesskap i Oslo.
- (18) Forholdet mellom B og H møtte stor motstand i hennes familie. Hun fikk innskrenket frihet. Faren A utsatte henne jevnlig for vold og trusler og brukte nedsettende skjellsord mot henne. Ved tingrettens dom er A endelig dømt for dette.
- (19) Etter at familien kom tilbake fra en reise til Afghanistan høsten 2012, rømte B hjemmefra. Hun fikk opphold på krisesenter og deretter i en barnevernsinstitusjon. Da hun etter noen måneder ønsket å flytte hjem, ble det i januar 2013 – i regi av politi og barnevern – inngått en avtale mellom B og foreldrene om at hun skulle få treffe H, og at familien ikke skulle bruke vold mot henne.
- (20) A reiste i februar 2013 til Afghanistan. Da han kom tilbake til Norge, tolldeklarererte han innførsel av 348 000 kroner.
- (21) Høsten 2013 ble det opprettet kontakt mellom A og D via C. C var en felles bekjent av dem. A og D inngikk etter hvert avtale om at H skulle drepes for en sum av 250 000 kroner. D skulle få bistand av E, og de to skulle dele vederlaget. A ble imidlertid lur; ingen av dem hadde til hensikt å holde sin del av avtalen.
- (22) Om kvelden søndag 9. februar 2014 ble H bortført av E, D og F på en T-banestasjon i Oslo. Han ble holdt fanget i en leilighet, dopet og utsatt for betydelig vold gjennom tjue timer. Han ble også tilsølt med rødfarge, såkalt "Halloween-blød", og påsatt et halsbånd. Deretter ble det tatt bilder hvor han fremsto som død.
- (23) Morgenen etter bortføringen møttes A, D og E. Etter at A var blitt vist bilder der det så ut som H var drept, betalte han dem 250 000 kroner.
- (24) H ble sluppet fri mandag ettermiddag og forholdet ble anmeldt. A ble pågrepet 6. mars 2014. Før pågripelsen forsøkte A forgjeves å få tilbake pengene han hadde betalt.
- (25) Lagmannsretten har lagt til grunn at avtalen om at datterens unge kjæreste skulle drepes, alene ble inngått fordi han hadde bidratt til å krenke familiens ære.
- (26) Jeg går nå over til å se på hva som bør være utgangspunktet for straffutmålingen ved en slik overtredelse av straffeloven 1902 § 233a. Det foreligger ikke høyesterettspraksis som sier noe om dette. Bestemmelsen lyder:

"Den som inngår forbund med noen om å begå en handling som nevnt i § 231 eller § 233, straffes med fengsel inntil 10 år."

- (27) Forberedelseshandlinger er vanligvis ikke straffbare før det foreligger forsøk, jf. Ot.prp. nr. 64 (1998–1999) side 143. Straffeloven har imidlertid enkelte bestemmelser som setter straff for forberedelseshandlinger. Når en slik handling først er gjort straffbar, "bedømmes den på enhver måte som en sådan", jf. Andenæs, Alminnelig strafferett, 6. utgave, side 355.
- (28) Straffeloven 1902 § 233a – som er videreført i straffeloven 2005 § 279 – er et eksempel på at en forberedelseshandling er gjort straffbar i seg selv. Strafferammen på 10 år viser at drapsforbund er en alvorlig forbrytelse.
- (29) Å inngå forbund vil i strafferettslig sammenheng si at to eller flere personer inngår avtale om å begå en forbrytelse, jf. Ot.prp. nr. 64 (1998–1999) side 143. Bestemmelsen viser til straffeloven 1902 § 233 som rammer både forsettlig og overlagt drap. Overlagt drap straffes strengere enn forsettlig drap.
- (30) Inngåelse av et forbund vil ofte være både planlagt og veloverveid, og dermed en overlagt handling. Ved straffutmålingen for en slik avtale om å ta et annet menneskes liv der drap ikke er blitt utført, er det nærliggende å se hen til den straff som utmåles for forsøk på overlagt drap.
- (31) Rt. 2013 side 789 gir støtte for dette. Dommen gjelder terrorforbund etter straffeloven 1902 § 147a. Det sentrale for vår sak er at det i 2013-dommen ble tatt utgangspunkt i at den avtalte terrorhandlingen innebar drapsforsett, og at det da var nærliggende å se hen til straffenivået for forsøk på overlagt drap, jf. avsnitt 71.
- (32) Høyesterett bemerker i Rt. 2012 side 1095 avsnitt 17 at forsøk på overlagt drap kan ha svært forskjellig karakter, og at det bare i begrenset grad kan fastsettes en normalstraff. I avsnitt 19 uttales med dette forbehold, under henvisning til tidligere praksis og de senere års straffskjerpelser for voldsforbrytelser, at utgangspunktet for straffutmålingen for forsøk på overlagt drap bør ligge på ni års fengsel. Det samme er lagt til grunn i Rt. 2013 side 789.
- (33) Normalstraffenivået for drapsforbund bør imidlertid ligge lavere enn forsøk på overlagt drap. Det karakteristiske ved drapsforbund er at straffansvaret inntreffer lenge før noe drap er forsøkt eller fullbyrdet. Mye kan da komme i veien og hindre at avtalen gjennomføres. Ut fra en slik tankegang bør drapsforbund ikke straffes like strengt som drapsforsøk.
- (34) Det er dessuten i tråd med alminnelig strafferettstradisjon at man ved etableringen av normalstraffenivået må sikre at det blir en forskjell i straff mellom de typiske tilfellene og de som er enda mer alvorlige. Høyesterett har i Rt. 2013 side 789 i så måte uttalt:
- "Et normalstraffenivå må fastlegges ut fra et tenkt normalt tilfelle og ta høyde for at det vil kunne forekomme grovere tilfeller, der lovens strafferammer i større grad må brukes."**
- (35) På den annen side taler sterke allmennpreventive hensyn for at overlagt inngåelse av drapsforbund straffes strengt. Særlig gjelder dette i et tilfelle som her der det gjøres avtale om at en annen skal drepe et menneske. En slik handling særmerkes av at den gjøres med avstand til selve drapshandlingen. Dette kan bidra til å sette ut av spill alminnelige sperrer mot å ta liv.

- (36) I Rt. 2013 side 789 tok Høyesterett utgangspunkt i en normalstraff på ni år for terrorforbund etter straffeloven § 147a tredje ledd, der lovens strafferamme er 12 år. Strafferammen for drapsforbund er som nevnt 10 år, og etter mitt syn bør normalstraffenivået for overlagt drapsforbund være fengsel i seks til syv år.
- (37) Jeg går så over til utmålingen av straffen for A.
- (38) Lagmannsretten har funnet det bevist at A etter at drapsforbundet var etablert, gjentatte ganger etterlyste gjennomføring av drapet. Han har også gitt uttrykk for at det hastet, ettersom de to ungdommene var i ferd med å flytte sammen. Ved å gi inntrykk av at han aksepterte og støttet forholdet mellom datteren og H, har han også utnyttet Hs tillit og latt ham tro at han ikke hadde noe å frykte. Jeg finner disse elementene straffeskjerpene. Etter mitt syn er det også straffeskjerpene at fornærmede i saken var kjæresten til hans egen datter. På den måten rammet drapsforbundet indirekte også henne.
- (39) Påtalemyndigheten har gjort gjeldende at drapsforbundet er foranledningen til frihetsberøvelsen av H, og at dette må få betydning for straffutmålingen. Dette er jeg ikke enig i. A er frifunnet for medvirkning til ulovlig frihetsberøvelse. Å bringe frihetsberøvelsen inn som et straffeutmålingsmoment under drapsforbundet vil det da ikke være adgang til.
- (40) Når det gjelder formildende omstendigheter, har forsvareren pekt på at A ble lurt da han inngikk forbund etter straffeloven § 233a, og at det aldri var fare for at drapshandlingen ville bli utført. Handlingen har derfor likhetspunkter med et utjenlig forsøk. Dette må etter hans mening lede til en vesentlig reduksjon av straffen, jf. HR-2016-1856-A avsnitt 28.
- (41) Jeg nevner her at det ved straffutmåling for utjenlig forsøk ikke gjelder noen fastlagte prinsipper om fradrag på en nærmere bestemt brøkdel eller prosentsats. Til det er de ulike typer av utjenlige forsøk for forskjellige, jf. Rt. 2010 side 287 avsnitt 19 og 20. Vurderingen må foretas konkret.
- (42) Dernest vil jeg peke på at drapsforbund er en forberedelseshandling som er gjort selvstendig straffbar. Det må legges vesentlig vekt på at straffbarheten ikke er knyttet til den reelle faren for offeret. Ved straffutmålingen må derfor grunnen til at det ikke ble gjennomført noe drap tre i bakgrunnen. Jeg finner etter dette ikke grunnlag for å la det forhold at A ble lurt, være formildende.
- (43) A har også gjort gjeldende at straffen må settes ned ettersom hans eldste sønn har store psykiske problemer og trenger oppfølging av sin far. Det er fremlagt legeerklæring der det anbefales at sønnen kan være sammen med faren et helt døgn per måned. Sønnen er over 18 år og har dels bodd i institusjon, dels hos slektninger. Det er etter mitt syn ikke holdepunkter for at sønnen ikke får den oppfølging han trenger mens faren soner en lang fengselsstraff. Jeg kan i likhet med lagmannsretten derfor ikke se at sønnens forhold kan få betydning for straffutmålingen.
- (44) Saken har ikke hatt liggetid hos politiet. Det tok imidlertid åtte måneder fra anken til lagmannsretten ble henvist til ankeforhandlingen fant sted. Det skal gis et visst fradrag for dette.

- (45) Ved den endelige straffastsettelsen skal det forhold som er endelig avgjort ved tingrettens dom, også inngå. Tingrettens straffutmåling må da legges til grunn, og ankeinstansen kan ikke foreta en ny og selvstendig vurdering av denne straffen, jf. Rt. 2013 side 188 avsnitt 15. Som påpekt der, må det ankes over straffutmålingen dersom påtalemyndigheten ønsker en slik prøving. Derimot må straffen som er utmålt, inngå i vurderingen av hva som samlet sett er passende straff, jf. straffeloven § 62.
- (46) Etter en samlet vurdering av de momenter jeg her har trukket frem, er jeg kommet til at drapsforbundet sammen med den endelige dommen fra Oslo tingrett må lede til en straff av fengsel i syv år.
- (47) Varetekstfradraget utgjør 324 dager.
- (48) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 7 – syv – år.
Til fradrag i straffen går 324 – trehundreogtjuefire – dager for utholdt varetekt.

- (49) Dommer **Normann:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (50) Dommer **Bergsjø:** Likeså.
- (51) Dommer **Bull:** Likeså.
- (52) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (53) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 7 – syv – år.
Til fradrag i straffen går 324 – trehundreogtjuefire – dager for utholdt varetekt.

Riktig utskrift bekreftes: